

Samorząd doktorantów w świetle znowelizowanej ustawy o szkolnictwie wyższym

Uwagi wstępne

W wyniku nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (dalej jako PrSzkWyż)², która nastąpiła 18 marca 2011 r., poczyniono zasadnicze zmiany w odniesieniu do statusu doktorantów i ich samorządu. Ogólnie rzecz biorąc, samorząd definiowany jest jako niezależne decydowanie we własnych sprawach, zarządzanie nimi, samodzielne wykonywanie pewnych funkcji. Zakres oraz formy samorządu we współczesnym państwie określone są ściśle przez normy prawne³. Istnieje wiele rodzajów samorządu, zgodnie z systematyką zastosowaną w Konstytucji RP, na szczególne wyróżnienie zasługują dwie jego formy: samorząd terytorialny oraz samorząd zawodowy. W świetle art. 16 Konstytucji RP, który stanowi o swoistej „wspólnocie samorządowej”, to ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego stanowi z mocy prawa taką wspólnotę. Z kolei samorząd zawodowy jest niekiedy definiowany jako forma organizacyjna zrzeszania się obywateli powiązanych więzią zawodową, powstająca w celu reprezentowania ich interesów wobec państwa. Art. 17 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że w drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony, zaś ust. 2 tego artykułu zezwala także na możliwość tworzenia innych rodzajów samorządu. Tak ukonstytuowane samorządy nie mogą naruszać wolności wykonywania zawodu, ani ograniczać wolności podejmowania działalności gospodarczej⁴.

¹ Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katedra Praw Człowieka.

² Dz.U. z 2005 r. nr 164, poz. 1365 (tekst jednolity: Dz.U. z 2012 r. nr 164, poz. 572).

³ B. Banaszak, *Samorząd*, w: *Encyklopedia prawa*, U. Kalina-Prasznik (red.), Warszawa 2007, s. 742.

⁴ Jako forma decentralizacji poziomej, pełniąc funkcję pośrednika-między administracją publiczną a osobami wykonującymi określone zawody, służy realizacji zadań publicznych w obrębie władzy wykonawczej. Samorząd zawodowy jest wyposażony w zdolność publicznoprawną, a jednocześnie, korzystając z przyznanego mu upoważnienia kompetencyjnego, partycypuje w sprawowaniu części władzy publicznej, zachowując jednocześnie względną niezależność od organów państwa. Poprzez normy zawarte w stosownych regulacjach dotyczących samorządu, zwłaszcza tzw. ustawach pragmatycznych, państwo pośrednio uzyskuje nadzór nad samorządem, a z drugiej strony organy samorządu zawodowego nie mogą nie uwzględniać treści art. 17 Konstytucji w toku wykonywania swoich ustawowych oraz statutowych kompetencji.

Poza formami samorządności wymienionymi w Konstytucji RP, istnieją jeszcze inne, a wyrażone w ustawach zwykłych, niektóre posiadają głębokie umocowanie wynikające z tradycji, sięgającej jeszcze okresu międzywojennego⁵. W świetle przepisów ustawy zasadniczej traktujących o prawie jednostki do nauki, możliwe jest tworzenie i funkcjonowanie samorządów: uczniowskiego, studenckiego i doktorantów, a szczególności dookreślają ustawy zwykłe⁶. I tak, na gruncie ustawy o systemie oświaty z dnia 7 grudnia 1991 r.⁷, konstruującej samorząd uczniowski, w szkole i placówce oświatowej działa samorząd uczniowski, a prawem do uczestniczenia w tej formie zrzeszania się, dysponują wszyscy uczniowie danej szkoły, którzy *ex lege* tworzą samorząd danej szkoły lub placówki⁸.

O tym, że samorząd uczniowski nie jest organizacją *stricto* fasadową, świadczy fakt, że na gruncie ustawy, organy samorządu są wyłącznymi reprezentantami ogółu uczniów. Natomiast poza funkcją reprezentacyjną samorząd posiada określone ustawą kompetencje⁹. Analogiczną, choć oczywiście odmienną co do rangi przedmiotowej i funkcjonalnej regulacji, pełnią samorzady studenckie i samorzady doktorantów zorganizowane w polskich uczelniach, a w przypadku samorządu doktorantów także w jednostkach naukowych.

1. Podstawy normatywne funkcjonowania samorządu doktorantów

Zarówno samorząd studencki, jak i samorząd doktorantów funkcjonują w oparciu o PrSzkWyż, która to konstatacja istnienia form samorządu studenckiego i samorządu doktorantów. Należy zauważyć, że już ustawa z 1990 r. pośrednio przyznawała możliwość kreowania różnych form samorządu, posługiwała się bowiem pojęciem społeczności akademickiej, którą tworzyć mieli pracow-

⁵ Szerzej na ten temat: S. Fundowicz, *Decentralizacja administracji publicznej w Polsce*, Lublin 2005; H. Izdebski, M. Kulesza, *Administracja publiczna: zagadnienia ogólne*, Warszawa 2004; A. Bosiacki, *Od naturalizmu do etatyzmu. Doktryny samorządu terytorialnego Drugiej Rzeczypospolitej 1918-1939*, Warszawa 2006; M. Grzybowska, *Decentralizacja i samorząd w II Rzeczypospolitej (aspekty ustrojowo-polityczne)*, Kraków 2003.

⁶ D. Dudek, *Prawo konstytucyjne w zarysie. Wybór źródeł*, Lublin 2002, s. 67.

⁷ Tekst pierwotny: Dz.U. 1991 r. nr 95, poz. 425; tekst jednolity: Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572 ze zm.

⁸ Zob. art. 55 ust. 2 *ibidem*.

⁹ Normy prawne nakazują w pewnych sytuacjach zasięgać władzom szkoły opinii w określonych kwestiach bądź przyznają samoistne prawo organom samorządu do wyrażania takiej opinii. W szczególności chodzi tu o opinie dotyczące realizacji podstawowych praw uczniów, np.: prawa do zapoznawania się z programem nauczania, z jego treścią, celem i stawianymi wymaganiami, prawo do jawnej i umotywowanej oceny postępów w nauce i zachowaniu, prawa do organizacji życia szkolnego, umożliwiające zachowanie właściwych proporcji między wysiłkiem szkolnym a możliwością rozwijania i zaspokajania własnych zainteresowań, prawo redagowania i wydawania gazety szkolnej, prawo organizowania działalności kulturalnej, oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi, w porozumieniu z dyrektorem, a także prawo wyboru nauczyciela pełniącego rolę opiekuna samorządu.

nicy uczelni oraz studenci i doktoranci¹⁰, to jednak dopiero właśnie w regulacji z 2005 r. wprost wyrażono uprawnienie uczestników studiów doktoranckich do tworzenia własnego samorządu. Ustawodawca zdecydował się na uregulowanie powyższych kwestii w osobnych rozdziałach działu IV PrSzkWyż. O ile zagadnienia dotyczące ogółu studentów zostały umieszczone w rozdziale 4 – samorząd i organizacje studentów, o tyle osobna regulacja odnosząca się do ogółu doktorantów znajduje się w rozdziale 5 – samorząd i organizacje studentów. Ten konsekwentny dualizm ustawowy, przewidujący wyraźnie odróżnianie studentów i doktorantów wynika z założenia, że uczestnicy studiów doktoranckich stanowią ogniwo pośrednie pomiędzy studentami i pracownikami naukowymi¹¹. Natomiast administracyjny sposób nawiązania stosunku prawnego pomiędzy uczelnią wyższą a studentami lub doktorantami łączy te dwie kategorie uczestników studiów I i II oraz III stopnia.

Podstawy prawne funkcjonowania samorządu doktorantów wyznaczone zostały przez art. 202 ust. 3 PrSzkWyż w zw. z art. 208 ust. 2 PrSzkWyż, zgodnie z którym samorząd doktorantów działa na podstawie ustawy i uchwalonego przez uczelniany organ uchwalodawczy samorządu regulaminu. Są to zatem jedyne dwa kategorię źródła normatywne, w oparciu o które następuje utworzenie, a następnie funkcjonowanie samorządu doktorantów. Ustawa PrSzkWyż wyznacza zakres przedmiotowy, podmiotowy i funkcjonalny kompetencji własnych samorządu doktorantów, zasad jego tworzenia oraz form prowadzonej działalności. Nie oznacza to jednak, że ustawodawca zrezygnował z dookreślenia innych ważnych dla samorządu doktorantów kwestii, czemu służą akty niższego, niż ustawa, rzędu. Na gruncie obowiązującego prawa, regulacje takie znajdują się w rozporządzeniach ministra nauki i szkolnictwa wyższego¹². W szczególności chodzi o Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie studiów doktoranckich oraz stypendiów doktoranckich¹³, w którym zostały m.in. dookreślone zasady współdziałania organów samorządu doktoranckiego z władzami uczelni¹⁴.

Istotnym dla samorządu doktorantów źródłem prawa, poza ustawą oraz aktami wykonawczymi do ustawy, jest statut uczelni. Należy jednak zauważyć, że samorząd doktorantów działa jednak nie tyle na podstawie statutu uczelni, co zgodnie ze statutem uczelni. Zdaniem Piotra Telusiewicza, podstawą funkcjonowania samorządu nie jest natomiast statut uczelni, który jest „jedynym

¹⁰ Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 1990 r. nr 65, poz. 385).

¹¹ K. Antonów, L. Koniecki, *Status prawny doktoranta*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji” 2000, t. XLIII, s. 127.

¹² Szerzej na temat tego typu relacji zob. P.F. Zwierzykowski, *O kilku skutkach podwójnej ustawowej regulacji w zakresie studiów doktoranckich*, „Przegląd Legislacyjny”, 2006, nr 5, s. 61-67.

¹³ Dz.U. z 2011 r. nr 243, poz. 1445.

¹⁴ Zob. § 6 rozporządzenia.

z elementów weryfikujących prawidłowość zasad funkcjonowania samorządu¹⁵. Należy jednak zauważyć, że to właśnie statut uczelni jest źródłem prawa dla całej społeczności akademickiej, ergo także dla doktorantów, jako akt posiadający przymiot nadrzędności. Sam regulamin samorządu doktorantów pozostaje bowiem w relacji do statutu uczelni w stosunku podległości na zasadzie *lex superior derogat legi inferiori*. Przyjęcie innego stanowiska nie pozwoliłoby na jednoznaczne rozstrzygnięcie ewentualnych wątpliwości, jakie pojawiłyby się w przypadku kolizji norm prawnych zawartych w obu aktach prawnych. Co więcej, stanowisko takie wydaje się być zasadne w świetle art. 202 ust. 7 PrSzkWyż w zw. z art. 208 ust. 2 PrSzkWyż, zgodnie z którym rektor uchyla uchwałę organu samorządu doktoranckiego niezgodną z przepisami prawa, statutem uczelni, regulaminem studiów lub regulaminem samorządu.

Kolejnym źródłem prawa jest regulamin samorządu doktorantów, nazywany niekiedy – z racji swej doniosłości dla doktorantów – statutem samorządu doktorantów. W regulaminie samorządu doktorantów powinny się znaleźć regulacje dotyczące organizacji i trybu działania samorządu, w tym rodzajów organów kolegialnych i jednoosobowych, wraz ze sposobem ich wyłaniania oraz kompetencjami¹⁶. Jeżeli na uczelni nie ma jeszcze samorządu doktorantów, przygotowaniem tekstu przyszłego regulaminu samorządu doktorantów powinna zająć się grupa inicjatywna, stanowiąca samorząd doktorantów w organizacji, na czele z przewodniczącym takiej grupy. Tak opracowany projekt regulaminu samorządu doktorantów, który zawicra wyżej wymienione kwestie, a także projekt zmian do regulaminu już uchwalonego, musi zostać poddany do zatwierdzenia przez senat uczelni. Dopiero wraz z chwilą kiedy senat stwierdzi zgodność z regulaminu samorządu doktorantów z normami rangi ustawowej i statutem uczelni, następuje skutek wyrażony w ustawie, czyli wejście w życie regulaminu samorządu doktorantów. Jak widać, normy regulaminu samorządu doktorantów nie mogą być zatem sprzeczne z normami wyrażonymi w statucie uczelni, co wynika wprost z ustawy, a w przypadku uczelni wyższej *notabene* wynika także z faktu partycypacji członków samorządu doktorantów w organie uczelni jakim jest senat, wyrażającej się w konieczności aktywnego i racjonalnego uczestnictwa przedstawicieli doktorantów w kreowaniu norm prawnych.

Omawiając katalog aktów prawnych istotnych dla różnych form samorządności doktorantów uczelni wyższej lub jednostki naukowej, należy wspomnieć jeszcze o regulaminie studiów doktoranckich. Zgodnie z art. 197 PrSzkWyż doktoranci są zobowiązani do postępowania nie tylko z treścią regulaminu, ale także zgodnie z treścią ślubowania składanego w trybie art. 169a PrSzkWyż. Organiza-

¹⁵ P. Telusiewicz, w: *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, M. Pyter (red.), Warszawa 2012, s. 989.

¹⁶ Zob. art. 202 ust. 3 w zw. z art. 208 ust. 2 PrSzkWyż.

cję i tok studiów doktoranckich w zakresie nieuregulowanym w PrSzkWyż oraz w odrębnych przepisach określa regulamin studiów doktoranckich. Szczegółowy katalog praw i obowiązków wszystkich doktorantów, a zatem pośrednio także samorządu jako ogółu wszystkich doktorantów uczelni lub jednostki naukowej, będących *de facto* jedynie konkretyzacją regulacji ustawowych, określa regulamin studiów doktoranckich, który jest ustalany przez każdą uczelnię lub jednostkę naukową indywidualnie¹⁷. Oznacza to *ni plus ni moins*, że regulamin studiów doktoranckich nie może nakładać na doktorantów dodatkowych obowiązków ani przyznawać im dodatkowych praw, a jedynie być doprecyzowaniem regulacji zawartych w ustawie i rozporządzeniu¹⁸.

2. Uczestnictwo w samorządzie doktorantów

W świetle art. 208 PrSzkWyż konstytuującego samorząd doktorantów, tworzą go uczestnicy studiów doktoranckich prowadzonych w uczelni lub jednostce naukowej. W rozumieniu aktualnych przepisów PrSzkWyż, uczestnik studiów doktoranckich to doktorant, natomiast w rozumieniu powszechnym, wyrażonym w stanowisku doktryny, uczestnikiem studiów doktoranckich jest osoba, która przygotowuje rozprawę doktorską z danej dyscypliny naukowej¹⁹. Konfuzję ustawowych wyrażeń „doktorant” i „uczestnik studiów doktoranckich” należy tłumaczyć w historycznie uzasadnionych, odmiennych drogach uzyskania stopnia doktora na uczelni wyższej. Na gruncie poprzedniego stanu normatywnego, funkcjonowały bowiem zasadniczo trzy alternatywne ścieżki umożliwiające przygotowanie pracy doktorskiej. Model pierwszy, tzw. asystentura, polegający na zatrudnieniu absolwenta legitymującego się tytułem zawodowym magistra, i objęciu przez niego stanowiska asystenta, polegał na opracowaniu rozprawy doktorskiej w dość długim, bo obejmującym osiem lat, horyzoncie czasowym. Druga możliwość, tzw. doktorat z wolnej stopy, dopuszczający przygotowanie takiej rozprawy, została zagwarantowana przez dawną treść art. 11 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki²⁰, która umożliwiała otwarcie przewodu doktorskiego na wnioski zainteresowanej osoby. Trzeci, a obecnie funkcjonujący model, dawniej nazywany tzw. aspiranturą, polega na przygotowaniu pracy doktorskiej w ramach studiów doktoranckich w ramach uczelni wyższej lub jednostki naukowej.

¹⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie, sygn. III SA/Kr 493/11.

¹⁸ M. Chałupka, *Prawo o szkolnictwie wyższym z komentarzem*, Warszawa 2012, s. 45.

¹⁹ Zob. M. Hermann, *O wadach legislacyjnych ustawy – prawo o szkolnictwie wyższym w zakresie regulacji studiów doktoranckich*, „Przebieg Legislacyjny” 2006, nr 5, s. 49-60.

²⁰ Dz.U. z 2003 r. nr 65, poz. 595 ze zm.

Zasadniczo, studia doktoranckie trwają nie krócej niż dwa lata, a nie dłużej niż cztery lata²¹ i odbywają się w dwóch trybach: stacjonarnym i niestacjonarnym. Te pierwsze pozostają studiami o charakterze bezpłatnym, co jest pozostałością dawnej zasady, że takie studia przygotowują do pracy na uczelni, jako alternatywna ścieżka wobec asystentury. Z kolei studia realizowane w trybie niestacjonarnym mogą być odpłatne, a szczegółowe warunki takiej odpłatności określa dodatkowa umowa zawierana w formie pisemnej między uczelnią lub jednostką naukową a doktorantem²². Specyficzna sytuacja doktoranta, nazywanego niekiedy niewłaściwie uczestnikiem studiów trzeciego stopnia, jest konsekwencją procesu bolońskiego, w wyniku którego następuje krystalizacja takich studiów opartych na modelu anglosaskim. W wyniku tego procesu zatarta zostaje tradycja kontynentalna, a wśród niej także przedwojenny polski model, w świetle którego studia doktoranckie przeznaczone są dla wąskiej kategorii odbiorców, przygotowujących się do pracy na uczelni wyższej lub jednostce naukowej²³.

Przynależność doktoranta do samorządu doktorantów uczelni lub jednostki naukowej następuje *ex lege* z chwilą uzyskania statusu doktoranta, niezależnie od trybu podjętych studiów doktoranckich. Jednocześnie ustawa nie przewiduje dodatkowego warunku, od spełnienia którego następuje przyjęcie do samorządu doktorantów, ten swoisty automatyzm odróżnia model polski od modeli anglosaskich, w których konieczne staje się wypełnienie dodatkowych obowiązków, aby stać się członkiem doktoranckich korporacji. W polskim systemie prawnym, na status doktoranta składają się zarówno prawa i obowiązki, które osoba przyjęta na studia doktoranckie nabywa w momencie złożenia ślubowania. Złożenie takiego ślubowania jest zatem aktem o charakterze konstytutywnym, mającym znaczenie prawne dla nabycia prawa przynależności do samorządu doktorantów. Jednocześnie uczestnictwo w samorządzie nie jest jedynie uprawnieniem, ale stanowi zarówno prawo, jak i obowiązek tworzenia samorządu doktorantów, co oznacza, że doktorant jest jednocześnie uprawniony i zobowiązany do uczestniczenia w samorządzie.

Uczestnictwo w samorządzie trwa niezależnie od tego czy doktorant *volens* wyraża wolę takiej partycypacji, czy też nie, nawet w sytuacji, kiedy doktorant nie ma nawet świadomości faktu istnienia samorządu doktorantów na swojej uczelni lub jednostce naukowej. Należy zauważyć, że nawet w sytuacji zawieszenia danej osoby w prawach doktoranta, jego członkostwo w samorządzie

²¹ § 10 rozporządzenia.

²² Choć ustawa wymienia tutaj doktoranta jako stronę, to właściwsze wydaje się stwierdzenie, że umowę taką co do zasady zawiera jeszcze nie doktorant, a osoba przyjęta na niestacjonarne studia doktoranckie. Nabycie praw doktoranta następuje bowiem dopiero z chwilą złożenia przez taką osobę ślubowania. Zob. art. 195 ust. 9-10 PrSzWyż.

²³ A. Ryszka, *Prawne uwarunkowania studiów doktoranckich*, „Ruch Prawniczy Ekonomiczny i Socjologiczny”, 1979, nr 4, s. 69.

dzie nie ustaje, a doktorant zostaje jedynie zawieszony w swoich prawach, ale nie w obowiązkach, a jakiegokolwiek próby ingerencji władz uczelni w status doktora nie rodzą żadnych dodatkowych praw i obowiązków w relacjach doktoranta z samorządem doktoranckim²⁴. Kres partycypacji w samorządzie doktorantów stanowi natomiast dopiero utrata statusu doktoranta. Ustanie członkostwa nastąpi zatem z chwilą ukończenia studiów doktoranckich, rezygnacji, śmierci lub innej sytuacji prowadzącej do skreślenia z listy doktorantów w wyniku prawomocnej decyzji uprawnionego organu. Należy także zauważyć, że studia doktoranckie nie muszą kończyć się uzyskaniem stopnia doktora, w takim przypadku wygaśnięcie statusu doktoranta następuje z chwilą uzyskania ostatniego zaliczenia wynikającego z planu studiów na danej uczelni lub jednostce naukowej²⁵. Z kolei, w sytuacji obrony przez doktoranta pracy doktorskiej przed upływem okresu trzech lat, za datę ukończenia studiów przyjmuje się dzień obrony takiej pracy. Wraz z ukończeniem studiów doktoranckich nie tylko następuje utrata członkostwa w samorządzie doktorantów, ale także nabycie statusu absolwenta studiów doktoranckich.

3. Tworzenie i funkcjonowanie samorządu doktorantów

Choć PrSzWyż w treści art. 208 posługuje się stanowczą dyspozycją, z której wynika, że uczestnicy studiów doktoranckich prowadzonych w uczelni lub jednostce naukowej tworzą samorząd doktorantów, to jednak nie oznacza, iż w czasie wejścia w życie omawianego przepisu samorządy doktorantów funkcjonowały na wszystkich uczelniach wyższych lub jednostkach naukowych, które na gruncie ustawy posiadają uprawnienia do prowadzenia studiów doktoranckich w zakresie dyscyplin odpowiadających tym uprawnieniom²⁶. Należy zauważyć, że art. 208 PrSzWyż może być rozumiany w dwóch aspektach: aspekcie formalnym, zgodnie z którym ustawa przyznaje przymiot samorządności doktorantom danej uczelni lub jednostki naukowej, a także w aspekcie materialnym, który dopiero umożliwia tworzenie konkretnych struktur, w postaci organów samorządu doktoranckiego na danej uczelni lub jednostce naukowej. Wspomniana regulacja wskazuje natomiast na prawo tworzenia przez uczestników studiów doktoranckich prowadzonych w uczelni lub jednostce naukowej do tworzenia samorządu doktorantów. Ustawa nie określa natomiast, ile osób stanowi liczbę

²⁴ P. Telusiewicz, w: *Prawo o szkolnictwie...*, op.cit., s. 988.

²⁵ Zdaniem NSA, „podjęcie pozytywnych uchwał odnoszących się do poszczególnych czynności przewodu doktorskiego nie przesądza pozytywnej uchwały o nadaniu stopnia doktora. Bowiem również i ta uchwała, podobnie jak i poprzednie ma autonomiczny charakter, nie jest ona jedynie formalnym zakończeniem przewodu doktorskiego”. Zob. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 12 grudnia 2008 r., sygn. I OSK 539/08.

²⁶ Zob. art. 195 ust. 1 PrSzWyż.

wystarczającą do założenia takiego samorządu. Kierując się wykładnią gramatyczną, należy zauważyć, że ustawa posługuje się liczbą mnogą „uczestnicy studiów doktoranckich” nie precyzując o jaką dokładnie ilość osób chodzi. Wydaje się, że wystarczy, aby z taką inicjatywą, zgodnie z zasadą wyrażoną w paremii *tres faciunt collegium*, wystąpiło co najmniej trzech doktorantów, z tym że należałoby poczynić zastrzeżenie, że musi to być grupa reprezentatywna, a więc w miarę możliwości składająca się z przedstawicieli doktorantów różnych jednostek organizacyjnych²⁷.

Aby założyć samorząd doktorantów (w znaczeniu materialnym) na uczelni wyższej lub w jednostce naukowej, zgodnie z wytycznymi zawartymi przez Krajową Radę Doktorantów, konieczne jest najpierw zawiązanie grupy inicjatywnej takiego samorządu²⁸. Do zrealizowania tego celu wymagane jest zebranie co najmniej trzech doktorantów, którzy wyrażają wolę do uczestnictwa w organach samorządu. Zasadniczo, tak ukonstytuowana grupa inicjatywna powinna się zebrać w ramach administracyjnych uczelni, a następnie przystąpić do ściśle określonych czynności. Pierwszą z nich powinien być wybór przewodniczącego, a także sekretarza samorządu, zgodnie z zachowaniem podstawowych zasad wyborczych: powszechności, bezpośredniości, tajności i równości. Do obowiązków tak wybranego przewodniczącego będzie należało wykonywanie postanowień całej grupy doktorantów, a funkcję tę będzie wykonywał aż do czasu ukonstytuowania się właściwych władz samorządu doktorantów, w drodze wyborów realizowanych na całej uczelni lub jednostce naukowej. Z kolei do zadań sekretarza będzie należało zwłaszcza dokonywanie czynności protokolarnych, bowiem z każdego posiedzenia grupy inicjatywnej powinien zostać sporządzony protokół.

Kolejnym zadaniem grupy inicjatywnej jest ustalenie podstawowych celów, które bezpośrednio będą zmierzały do ukonstytuowania się samorządu, w szczególności nastąpi to przez opracowanie regulaminu samorządu doktorantów i jego poszczególnych organów, podjęcie współpracy z organami uczelni, w szczególności z władzami rektorskimi, a następnie podjęcie bezpośrednich działań w celu zatwierdzenia takiego dokumentu przez senat. Ostatnim krokiem jest przygotowanie i przeprowadzenie wyborów do władz samorządu doktorantów, na podstawie i w granicach przewidzianych w uchwalonym wcześniej regulaminie wyborczym, również zatwierdzonym przez senat, chyba że stosowne przepisy dotyczące zasad wybierania i działania organów samorządu doktorantów znajdują się w samym regulaminie samorządu doktorantów. Wraz z ukonstytuowaniem się nowych władz samorządu kończy się pełnienie funkcji reprezentacyjnej przez grupę inicjatywną.

²⁷ Trudno zatem przyznać prawo do tworzenia struktur samorządu np. tylko uczestnikom jednego seminarium doktoranckiego ze względu na brak cechy reprezentatywności takiej grupy.

²⁸ http://www.krd.ogic.com.pl/pl/faq/jak_zalozyc_samorzad_doktorantow_na_uczelni.html, 12.09.2012.

4. Struktura i kompetencje samorządu doktorantów

Istnieje wiele modeli funkcjonowania samorządu doktorantów, w zależności od uwarunkowań panujących na danej uczelni, a od niedawna, także jednostki naukowej. W ramach zakresu działania samorządu, mieszczą się przede wszystkim kompetencje uchwałodawcze przydane organowi uchwałodawczemu samorządu doktorantów, czego egzemplifikację stanowi art. 202 ust. 3 PrSzkWyż w zw. z art. 208 ust. 2 PrSzkWyż, zgodnie z którym samorząd doktorantów działa na podstawie uchwalonego przez uczelniany organ uchwałodawczy samorządu regulaminu. Do kompetencji samorządu w świetle ustawy należy także m.in.: prowadzenie na terenie uczelni działalności w zakresie spraw doktoranckich, opracowywanie i promowanie kodeksu etyki doktoranta, podejmowanie decyzji w sprawach rozdziału środków finansowych przeznaczonych przez organy uczelni na cele doktorantów, wyrażanie opinii w sprawie powoływania i odwoływania kierownika studiów doktoranckich, a nawet podjęcie akcji protestacyjnej lub strajku. Katalog przyznaných uprawnień ma jedynie charakter przykładowy i nie stanowi *numerus clausus*.

Samorząd doktorantów działa przez swoje organy, które zostają wybrane w drodze wyborów spośród doktorantów całej uczelni lub jednostki naukowej. Zasadniczo na czele samorządu doktorantów stoi zazwyczaj organ jednoosobowy jakim jest przewodniczący lub prezes samorządu doktorantów, który w większości samorządów pełni zasadnicze funkcje reprezentacyjne samorządu doktorantów (także przed sądami i trybunałami), stoi na straży praw i godności samorządu jako takiego, czuwa nad tokiem i terminowością prac samorządu i jego organów, posiada niekiedy także określone kompetencje wykonawcze, w zależności od tego czy regulamin nie zastrzega ich dla innego organu wykonawczego, nazywanego zazwyczaj zarządem²⁹. Zarząd samorządu doktorantów wykonuje zadania publiczne i dysponuje majątkiem publicznym, jako majątkiem samorządu doktorantów. Na czele zarządu powinien stać prezes (przewodniczący), który otrzymuje ściśle określone plenipotencje wyrażone w przepisach regulaminu samorządu (np. do zawierania umów dotyczących zaciągania zobowiązań finansowych, podpisywania dokumentów finansowych samorządu doktorantów, takich jak: faktury, noty, pisma, umowy)³⁰. Co do zasady, powoływane są także inne organy samorządu, takie jak komisja rewizyjna oraz sąd koleżeńcki, a w razie potrzeby

²⁹ W świetle aktualnego orzecznictwa, „organ samorządu doktorantów, którym niewątpliwie jest Przewodniczący Zarządu Doktorantów [...], reprezentuje – odpowiednio – uczestników studiów doktoranckich, tj. inne osoby w rozumieniu cytowanego już wyżej art. 4 ust. 1 pkt 5 ustawy o dostępie do informacji publicznej. Zob. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, sygn. II SAB/Wa 98/10.

³⁰ Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, sygn. II SO/Wa 29/10; Por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach, sygn. II SAB/Ke 8/11.

komisje stałe i komisje *ad hoc*, a w sytuacji wyborów do samorządu, istotna jest funkcja pełniona przez komisarzy wyborczego.

Członkowie poszczególnych organów samorządu są upoważnieni, a jednocześnie wręcz zobowiązani, zarówno do reprezentowania interesów doktorantów w relacjach z organami uczelni lub jednostki naukowej, jak i w relacjach zewnętrznych. Przykładowo, przewodniczący samorządu doktorantów, jako organ w rozumieniu przepisów postępowania administracyjnego, jest zobowiązany do wnoszenia skargi, odpowiedzi na skargę oraz akt administracyjnych do sądu administracyjnego w świetle art. 54 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi³¹. Kompetencja powyższa ma coraz większe znaczenie w kontekście faktu, iż „konstytucyjne prawo do nauki chronione jest przez objęcie kognicją judykatury także wydawanych przez organy uczelni w sprawach studentów i doktorantów indywidualnych rozstrzygnięć wewnętrznych”, a „(...) obecnie wszelkie decyzje organów uczelni wydawane w sprawach studentów i doktorantów powinny być objęte gwarancjami wynikającymi z Kodeksu postępowania administracyjnego i prawem do sądu”³².

Organy samorządu doktorantów, w szczególności organ wykonawczy, decydują w sprawach rozdziału środków finansowych przeznaczonych przez organy uczelni na cele doktorantów, zaś fakt akceptacji umów przez radcę prawnego czy kwestora uczelni świadczy jedynie o technicznym charakterze ich czynności, bowiem merytoryczny zakres dysponowania majątkiem samorządu doktorantów powierzony jest prezesowi zarządu albo innemu organu wykonawczego samorządu doktorantów³³. Z kolei prezes organu wykonawczego samorządu, jeśli jest upoważniony w regulaminie lub innej akcie samorządu „dysponuje majątkiem publicznym w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 5 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej³⁴, na co dodatkowo może wskazywać zapis z upoważnienia o spoczywającej na nim odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych³⁵”. W świetle ustawy, organy samorządu doktoranckiego przedstawiają natomiast organom uczelni (a także organom jednostki naukowej) sprawozdanie z rozdziału środków finansowych i rozliczenie tych środków nie rzadziej niż raz w roku akademickim³⁶.

³¹ Dz.U. z 2002 r. nr 153, poz. 1270 ze zm.

³² A. Jakubowski, *Status prawny studentów i doktorantów w relacjach ze szkołą wyższą*, „Państwo i Prawo”, 2011, z. 11, s. 58; zob. postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego, sygn. I OSK 2038/12.

³³ Art. 202 ust. 6 PrSzkWyz.

³⁴ Dz.U. z 2001 r. nr 112, poz. 1198 ze zm.

³⁵ Dz.U. z 2005 r., nr 14, poz. 114 ze zm.

³⁶ Art. 202 ust. 6 zd. 2 PrSzkWyz w zw. z art. 208 ust. 2 PrSzkWyz.

Jak już wspomniano, samorząd doktorantów prowadzi na terenie uczelni działalność w zakresie spraw doktoranckich, w tym socjalno-bytowych i kulturalnych doktorantów³⁷. Analogicznie jak w przypadku delegowania członków do poszczególnych organów uniwersyteckich, formalnie działa tu cały samorząd doktorantów, ale faktyczne działania w jego imieniu podejmują organy lub upoważnieni członkowie samorządu doktorantów. Ustawa nie określa wprost co należy rozumieć pod pojęciem „sprawa doktorancka”. Należy zauważyć, że chodzi o kwestie pośrednio lub bezpośrednio dotyczące praw lub obowiązków doktora w aspekcie podmiotowym i przedmiotowym. Natomiast do spraw socjalno-bytowych i kulturalnych należy zaliczyć zwłaszcza kwestie dotyczące pomocy materialnej w formie stypendium socjalnego, zapomogi, stypendium za wyniki w nauce, stypendium na wyżywienie, stypendium mieszkaniowego, a także zagadnień związanych z ubezpieczeniem zdrowotnym odprowadzającym przez uczelnię oraz kwestii przerw wypoczynkowych doktora³⁸.

Członkowie samorządu doktorantów delegowani przez właściwe organy samorządu doktorantów, uczestniczą w pracach określonych organów uczelni lub jednostki naukowej (m.in. senatu oraz rad poszczególnych jednostek naukowych), a także w komisjach doktoranckich³⁹. Wynika to wprost z art. 202 ust. 2 PrSzkWyz w zw. z art. 208 ust. 2 PrSzkWyz, zgodnie z którym organy samorządu doktorantów są wyłącznym reprezentantem ogółu doktorantów uczelni. Łączny udział przedstawicieli studentów i doktorantów w senacie nie może być mniejszy niż 20%. Dokładną liczbę przedstawicieli doktorantów, *ergo* przedstawicieli samorządu doktorantów, ustala się w proporcji do liczebności obu samorządów: studenckiego i doktorantów. Ustawa jednak zastrzega, że zarówno doktoranci, jak i studenci, muszą mieć co najmniej jednego przedstawiciela w senacie⁴⁰. Analogiczne uprawnienie przysługuje w odniesieniu do rad wydziału oraz rad instytutów, względnie innych organów przewidzianych w statucie uczelni.

Dodatkowo, określone kompetencje dla organów samorządu doktorantów przewiduje § 6 ust. 1 i 2, Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie studiów doktoranckich oraz stypendiów doktoranckich, zakładający obligatoryjny udział organu samorządu doktorantów w trybie powoływania kierownika studiów doktoranckich. Powołanie i odwołanie kierownika studiów doktoranckich następuje bowiem po zasięgnięciu opinii właściwego organu samorządu doktorantów, za wyjątkiem sytuacji powołania kierownika pierwszych studiów doktoranckich w jednostce organi-

³⁷ Art. 202 ust. 5 *ibidem* w zw. z art. 208 ust. 2 *ibidem*.

³⁸ Art. 199 *ibidem*.

³⁹ Zob. art. 60 *ibidem*.

⁴⁰ Zob. art. 61 ust. 3 *ibidem*; D. Dudek stwierdza jednak, że *lege non distinguente* przepis ten może nasuwać pewną wątpliwość interpretacyjną co do sposobu liczenia udziału studentów i doktorantów. Zob. D. Dudek, w: *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz...*, s. 256.

zacyjnej uczelni lub jednostce naukowej. Przywołany przepis przyznaje *de facto* wyżej wymienione uprawnienia opiniodawcze właściwemu organowi samorządu doktorantów, który jest zobowiązany do wyrażenia opinii w terminie 14 dni od dnia otrzymania wniosku o jej wydanie. Bezskuteczny upływ terminu do wydania takiej opinii jest jednoznaczny z wyrażeniem opinii pozytywnej⁴¹. Z kolei, zgodnie z § 14 pkt 1 i 3 rozporządzenia, w skład komisji doktoranckiej wchodzi co najmniej trzech członków powoływanych spośród nauczycieli akademickich, w tym kierownik studiów doktoranckich, który pełni funkcję przewodniczącego komisji, a także przedstawiciel doktorantów. Określenie zawarte w rozporządzeniu, przedstawiciel doktorantów, a nie poprawnie przedstawiciel samorządu doktorantów, *lege non distinguente*, wydaje się jednak nietrafne ze względu na brak wystarczającego kryterium ostrości. Przedstawiciel doktorantów jest reprezentantem nie tyle woli samych doktorantów, ale przede wszystkim reprezentantem samorządu doktorantów, czyli ogółu wszystkich doktorantów danej uczelni lub jednostki naukowej, a zgodnie z ustawową zasadą wyłącznej reprezentacji doktorantów przez organy samorządu doktorantów wyrażoną w art. 202 ust. 2 PrSzkWyż w zw. z art. 208 ust. 2 PrSzkWyż, to właśnie przez właściwe organy samorządu doktorantów powinien być powoływany do komisji⁴².

Na podstawie regulacji ustawowej, uczelniane samorzady doktorantów zostały także uprawnione, a w ten sposób jednocześnie zobowiązane, do opracowania i promowania kodeksu etyki doktoranta. Zasada taka została wyrażona w art. 202 ust. 1a PrSzkWyż. Należy zatem zauważyć, że regulacja zawarta w art. 202 ust. 1a PrSzkWyż w relacji *superfluum* w odniesieniu do art. 202 ust. 5a PrSzkWyż w zw. z art. 208 ust. 2 PrSzkWyż. Należy się zgodzić z poglądem, że w wyniku nowelizacji ustawą z 19 marca 2011 r., „wprowadzenie tego przepisu powoduje chaos terminologiczny”⁴³. Przepis bowiem nie wskazuje bezpośrednio, że to organy samorządu doktorantów zostały wyposażone w kompetencje opracowania i promowania kodeksu etyki doktoranta, a także nie precyzuje procedury jego weryfikacji. W szczególności należy wyrazić wątpliwość, czy kodeks etyki doktoranta powinien zostać po uprzednim uchwaleniu przez organ uchwałodawczy samorządu doktorantów przedstawiony właściwym organom uczelni do weryfikacji jego zgodności z przepisami prawa. Z drugiej strony ustawa nakłada na samorząd obowiązek promowania wcześniej uchwalonego kodeksu, nie wskazując dokładnie na czym ma polegać aktywna rola samorządu, a raczej jego organów, w promocji takiego kodeksu. Przykładowy kodeks etyki doktoranta został nato-

⁴¹ § 6 ust. 4 rozporządzenia.

⁴² Zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., sygn. I CZP 29/99, OSNC 2000, nr 7-8, s. 123.

⁴³ P. Telusiewicz, w: *Prawo o szkolnictwie...*, op.cit., s. 990.

miast zaprezentowany przez Krajową Reprezentację Doktorantów jako wzorcowy model do opracowania kodeksów na poszczególnych uczelniach⁴⁴.

Na gruncie ustawy zostały także określone źródła finansowania samorządu doktorantów. Zgodnie z art. 202 ust. 8 PrSzkWyż w zw. z art. 208 ust. 2 PrSzkWyż to uczelnia zapewnia środki materialne niezbędne do funkcjonowania organów samorządu doktorantów. W szczególności chodzi tutaj nie tylko o środki przekazane przez ministerstwo, zwłaszcza w ramach dotacji na finansowanie określonych stypendiów, ale także inne środki finansowe, a także odpowiednie pomieszczenie wraz z należywym wyposażeniem odpowiadające potrzebom funkcjonowania organów samorządu⁴⁵. W ramach kompetencji organów uczelni pozostaje zatem badanie i weryfikowanie legalności i zasadności rozdziału takich środków finansowych i ich rozliczenie *ex post* na podstawie sprawozdania właściwego organu samorządu doktorantów nie rzadziej niż raz w roku akademickim. Ciężar gatunkowy całokształtu kompetencji finansowych ustawa położyła zatem na organach samorządu doktorantów i to do nich należy ponoszenie odpowiedzialności za dysponowanie oznaczonymi środkami materialnymi.

Konkretyzacja uprawnień przyznanych przez ustawę samorządowi doktorantów może odbywać się także w formie podjęcia akcji protestacyjnej lub strajku doktoranckiego przez samorząd doktorantów. Dla poparcia swoich żądań samorząd doktorantów może podjąć taką akcję, w sytuacji gdy wyrażone żądania są przedmiotem sporu zbiorowego i dotyczą istotnych spraw lub interesów doktorantów, przy czym nie naruszają one przepisów obowiązujących w uczelni⁴⁶. Decyzję o przeprowadzeniu akcji protestacyjnej oraz o jej formie podejmuje bezwzględną większością głosów właściwy organ samorządu doktorantów. O swojej decyzji, organ ten zawiadamia rektora lub kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej nie później niż trzy dni przed rozpoczęciem planowanej akcji protestacyjnej. Z kolei strajk doktorantów polega na powstrzymaniu się od uczęszczania przez doktorantów danej uczelni lub jednostki naukowej na zajęcia z możliwością pozostania w uczelni. Podobnie jak w przypadku akcji protestacyjnej, strajk może być podjęty wyłącznie przez właściwy samorząd doktorantów, jeżeli wcześniejsze negocjacje z rektorem lub inne niż strajk formy akcji protestacyjnej nie doprowadziły do rozwiązania konfliktu. Organy samorządu doktorantów jako organizator strajku lub innej akcji protestacyjnej są zobowiązane zapewnić taki ich przebieg, aby nie zagrażały zdrowiu lub życiu ludzkiemu, mieniu uczelni lub innych osób, ani nie naruszały praw pracowników uczelni, studentów, a także doktorantów niebiorących udziału w proteście. Zasady udziału w strajku lub innej akcji protestacyjnej

⁴⁴ http://www.krd.ogicom.pl/include/user_file/krd_vii/kodeks_etyki_doktoranta.odt, 15.09.2012.

⁴⁵ P. Telusiewicz, w: *Prawo o szkolnictwie...*, op.cit., s. 991.

⁴⁶ Art. 206 ust. 1 PrSzkWyż w zw. z art. 208 ust. 2 PrSzkWyż.

nej określa ustawa, która ustanawia dodatkowo zasadę dobrowolności udziału w akcji protestacyjnej i w strajku doktorantów. Oprócz tego, ustanowiona została gwarancja, iż obie formy nie stanowią naruszenia obowiązków doktoranta, jeżeli strajk lub inna akcja protestacyjna zostały zorganizowane zgodnie z ustawą.

Uwagi końcowe

Pomimo stosunkowo obszernych regulacji prawnych, a także stale narastającego orzecznictwa w sprawach samorządu doktorantów, należy skonstatować, że samorząd doktorantów jest instytucją młodą, na niektórych uniwersytetach i jednostkach naukowych dopiero się rozwijającą. Podstawowymi problemami, z którymi muszą zmierzyć się poszczególne samorzady, jest konieczność uwzględnienia nowych przepisów prawa w swojej działalności, a także ich egzekwowanie w ramach szerszej społeczności akademickiej. Nie można tutaj nie wspomnieć o możliwości nawiązywania współpracy właśnie z samorządem studentkim. Z kolei, na poziomie uniwersyteckim możliwe jest powoływanie tzw. porozumień samorządów doktorantów, skupiających samorzady z tych samych ośrodków naukowych. Problematyka istoty samorządności doktoranckiej nie została więc w niniejszym artykule całkowicie wyczerpana. Z braku dotychczasowej praktyki nie została szerzej potraktowana instytucja Krajowej Reprezentacji Doktorantów, która to ze względu na przyznane jej określone atrybuty, w tym osobowość prawną, posiada coraz bardziej istotną pozycję w procesie legislacyjnym, w sprawach z zakresu nauki i szkolnictwa wyższego.

Bibliografia

1. Antonów K., Koniecki L., *Status prawny doktoranta*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji”, 2000, t. XLIII.
2. Banaszak B., *Samorząd*, w: *Encyklopedia prawa*, U. Kalina-Prasznik (red.), Warszawa 2007.
3. Bosiacki A., *Od naturalizmu do etatyzmu. Doktryny samorządu terytorialnego Drugiej Rzeczypospolitej 1918-1939*, Warszawa 2006.
4. Chałupka M., *Prawo o szkolnictwie wyższym z komentarzem*, Warszawa 2012.
5. Dudek D., w: *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, M. Pyter (red.), Warszawa 2012.
6. Dudek D., *Prawo konstytucyjne w zarysie. Wybór źródeł*, Lublin 2002.
7. Fundowicz S., *Decentralizacja administracji publicznej w Polsce*, Lublin 2005.
8. Grzybowska M., *Decentralizacja i samorząd w II Rzeczypospolitej (aspekty ustrojowo-polityczne)*, Kraków 2003.

9. Hermann M., *O wadach legislacyjnych ustawy – prawo o szkolnictwie wyższym w zakresie regulacji studiów doktoranckich*, „Przegląd Legislacyjny” 2006, nr 5.
10. Izdebski H., Kulesza M., *Administracja publiczna: zagadnienia ogólne*, Warszawa 2004.
11. Jakubowski A., *Status prawny studentów i doktorantów w relacjach ze szkołą wyższą*, „Państwo i Prawo”, 2011, z. 11.
12. Ryszka A., *Prawne uwarunkowania studiów doktoranckich*, „Ruch Prawniczy i Ekonomiczny i Socjologiczny”, 1979, nr 4.
13. Telusiewicz P., w: *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, M. Pyter (red.), Warszawa 2012.
14. Zwierzykowski P.F., *O kilku skutkach podwójnej ustawowej regulacji w zakresie studiów doktoranckich*, „Przegląd Legislacyjny”, 2006, nr 5.
15. http://www.krd.ogicom.pl/include/user_file/krd_vii/kodeks_etyki_doktoranta.odt.
16. http://www.krd.ogicom.pl/pl/faq/jak_zalozyc_samorzad_doktorantow_na_uczelni.html.

Akty prawne

1. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie studiów doktoranckich oraz stypendiów doktoranckich (Dz.U. z 2011 r. nr 243, poz. 1445).
2. Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 1990 r. nr 65, poz. 385).
3. Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2003 r. nr 65, poz. 595 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2005 r. nr 14, poz. 114 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2005 r. nr 164, poz. 1365; tekst jednolity: Dz.U. z 2012 r. nr 164, poz. 572).
6. Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2002 r. nr 153, poz. 1270 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2001 r. nr 112, poz. 1198 ze zm.).
8. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst pierwotny: Dz.U. 1991 r. nr 95, poz. 425; tekst jednolity: Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572 ze zm.).

Orzecznictwo

1. Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego, sygn. I OSK 2038/12.
2. Postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, sygn. II SO/Wa 29/10.
3. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 12 grudnia 2008 r., sygn. I OSK 539/08.
4. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach, sygn. II SAB/Ke 8/11.
5. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie, sygn. III SA/Kr 493/11.
6. Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, sygn. II SAB/Wa 98/10.
7. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., sygn. I CZP 29/99, OSNC 2000, nr 7-8.

Streszczenie

W artykule „Samorząd doktorantów w świetle znowelizowanej ustawy o szkolnictwie wyższym” przedstawione zostają przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, dotyczące instytucji samorządu doktorantów. W pierwszej kolejności opisana została istota samorządności, w szczególności uwarunkowania ustrojowe oraz regulacje dotyczące prawa jednostki do nauki. W dalszej kolejności analizie zostały poddane podstawy normatywne funkcjonowania samorządu doktorantów, zagadnienia dotyczące uczestnictwa w samorządzie doktorantów, a także problematyka związana z tworzeniem i funkcjonowaniem samorządu doktorantów. Na końcu przedstawiona została struktura oraz kompetencje samorządu doktorantów, z uwzględnieniem aktualnych przepisów prawnych i orzecznictwa.

Summary

In the article „Doctoral council in the light of the Higher Education” the author intends to present regulations of the Higher Education Act of Sept. 1, 2005, concerning the issue of doctoral council. In the beginning, signaling the essence and the nature of the self-ruling, which draw the attention to the problem of provisions for the legal right to education. In further analysis, author presents normative basis of doctoral council, principles of the participation in the doctoral government as well as issues related to the establishment and operation of the doctoral council. The final part include the structure and powers of doctoral self-ruling, including current legislation and case law.

Prawo w turystyce jako wyraz zachodzących przemian w prawie prywatnym i publicznym

Wstęp

We współczesnym świecie turystyka wyrasta na coraz bardziej znaczące gospodarczo-społeczno-kulturowe zjawisko, którego adresatami pozostają wszystkie grupy społeczne. Jako zjawisko wielowymiarowe i wieloaspektowe stała się inspirującym tematem analiz dla wielu nauk, zarówno z obszaru nauk socjologicznych, jak i kulturowych oraz ekonomicznych. W ostatnim okresie coraz częściej staje się przedmiotem zainteresowania nauk prawnych. Analiza współczesnej nam literatury wskazuje, iż prawne aspekty turystyki, dotychczas traktowane marginalnie, zaczynają być dostrzegane przez dogmatyków i teoretyków prawa. Rzecz w tym, iż jak dotychczas prawo w turystyce pozostaje dziedziną „metodologicznie nieuporządkowaną”. Wprawdzie intuicyjnie wiemy, czym jest prawo turystyczne, jednak w systemie prawa wciąż nie ma jednolitości stanowisk co do jego znaczenia i miejsca. Jedną z wielu propozycji jest próba spojrzenia na tę dziedzinę z perspektywy dychotomicznego podziału na prawo publiczne i prawo prywatne.

Tocząca się w polskiej doktrynie prawniczej dyskusja dotycząca wyodrębnienia prawa w turystyce jako autonomicznej gałęzi prawa nie doczekała się satysfakcjonujących rozstrzygnięć². Istotną w tej dyskusji była identyfikacja z określoną dziedziną prawa symbolizującą potrzebę gałęziowej autonomizacji. Jednak refleksje nad statusem prawa turystycznego stały się impulsem do podjęcia głębszej debaty nad problemem, jaki stanowią kryteria wyodrębniania w systemie prawa nowych gałęzi prawa, co z kolei było próbą spojrzenia w „nieco zmodyfikowany” sposób w stronę systematyki prawa. Co więcej, rozważania nad charakterem prawa w turystyce wydają się przydatne w podjętym dyskursie poświęconym określeniu ram metodologicznych kształtującej się nowej gałęzi prawniczej. Wydaje się, iż w debacie tej największą trudność sprawia określenie statusu prawa turystycznego w systemie prawa. Pojęcie prawa w turystyce, czy jak niektórzy wskazują prawa turystycznego w naszej świadomości istnieje

¹ Uniwersytet Opolski, Wydział Prawa i Administracji.

² Patrz: Susi, *Prawo turystyczne jako nowa dyscyplina prawnicza*, Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie, 1990, nr 325, s. 5; prace J. Raciborskiego, Z. Chojnickiego poświęcone metodologicznym aspektom turystyki.